

TREKINGI ZA SLADOKUSCE

Iz teh stoletja starih poti, ki povezujejo posamezne doline, so se razvile trekinške poti sedanjega časa. Pogosto so steze komajda vidne na strmih, gručnatih bregovih, mostovi pogosto niso nič drugega kot jeklenice z držaji za roke iz ovijalk, po enakem materialu pa tudi stopajo noge — ali pa mostu sploh ni. Predvsem julija in avgusta, kadar reke močno narastejo zaradi taljenja snega in ledenikov, lahko postane prekoračenje reke smrtno nevaren podvig.

Trekinške možnosti v Ladaku in Zanskarju so lahko kratka, preprosta potepanja po

dolini Inda ali po okolici Paduma, lahko pa tudi velika prečenja, kot na primer trekig iz Kašmirja v Leh, iz Lamayuruja skozi Ladak in Zanskar v Manali ali iz doline Markhe prek navidez nedostopnega ozemlja Jung Lama tja prek v Padum. Te poti so vseskozi izredno zahtevni podvigi in peljejo vedno znova prek prelazov, visokih več kot 5000 metrov. Toda tisti, ki vzame na svoja pleča te napore ter potuje po tistih dolinah in klisurah tiste Mesečeve površine, v osamljeno deželo nomadov ter uživa v lepotah te enkratne pokrajine in njegovih prebivalcev, ki ga gotovo osvobodijo, tisti še lahko tam najde svoj Šangri La.

STOLETNICA PRVEGA PRISTOPA NA KILIMANDŽARO

VISOKI, PRIJAZNI AFRIŠKI TRIGLAV

»Bil je čas, ko sta bila nebo in zemlja eno in Ngai, Stvarnik, je živel med ljudmi. Toda tedaj sta se ločila. In Ngai se je umaknil nazaj v svoje kraljestvo, visoko nad snegove Kilimandžara.« Tako je rečeno v nekem masajskem mitu.

V Evropi so do sredine 19. stoletja megljena poročila o ledeniški gori v peklenko vročem srcu Afrike zvenela kot pravljice, dokler ni raziskovalec in misijonar Johannes Rebmann 11. maja 1848 kot prvi belokozec zagledal s snegom pokrit vrh, pravzaprav zelo nebstven košček zemlje južno od ekvatorja.

Kilimandžaro je najvišja prosto stoječa gora na svetu. Več kot pet kilometrov naokrog jo obdaja nepregledna savana. Tako v resnici stoji v pokrajini in s svojim vrhom ne sega samo nad vrhove drugih okoliških gor, kot je sicer skoraj povsod drugje po svetu. Herbert Tichy, ki je bil leta 1957 »zgoraj«, je imel redko srečo z vremenom, ko je lahko z roba ledenika, torej z višine več kot pet tisoč metrov nad morjem, gledal v daljave in globine, ne da bi ga pri tem oviral en sam oblak. Pogled na neskončne širjave stepe se mu je zdel »kot da bi zagledal zrcalo morja« in sanjaril je o »sivih in modrikastih pastelnih barvah«. Podrobnosti ni bilo mogoče prepoznati, občutil pa je brezmejno prostranstvo kot komajda še kje drugje in kdaj drugič.

POTOVANJE Z UČITELJEM

Zgodovina prvega pristopa na kakšno pomembno goro je najpogostejše zgodovine obsedenosti. Leipziški znanstvenik Hans Meyer je bil obseden od ideje, da bo kot prvi človek stal na vrhu Kilimandžara — in tako je večkrat poskusil, pa ga je gora leta 1887 zavrnila enako kot leta 1888, drugič zaradi pomanjkanja gorniške opreme. Nato se je znašel sredi vstaje in je prišel

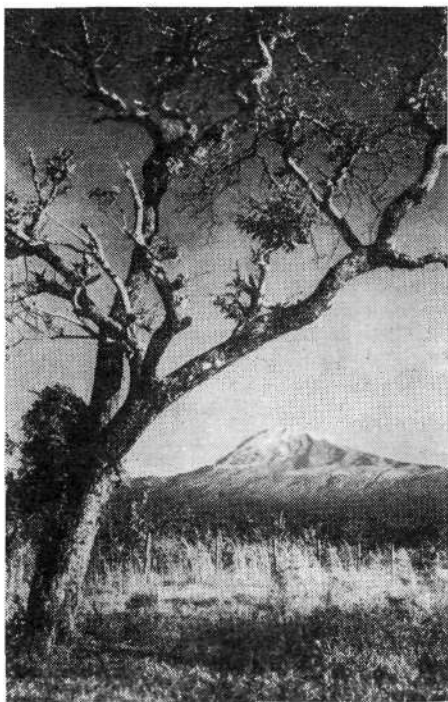
celo v ujetništvo ter ga tako omenjajo skupaj z njegovim nesrečnim prednikom Charlesom Newom. Tega misijonarja so namreč nekaj let prej med poskusom vzpona domorodci umorili.

Toda leta 1889 je bil Meyer spet tam. To pot si je zagotovil pomoč in botrovanje nekega drugega obsedenca, Salzburžana Ludwiga Purtschellerja.

Purtscheller je bil srednješolski profesor v svojem rojstnem mestu, »učitelj brez napake«, kot so hiteli zatrjevati njegovi sodobniki, ki so pozneje pisali o njem. To pravzaprav nenavadno zagotovilo ima zelo verjetno ozadje. Toda učitelj je v svojem nekaj manj kot 51 let dolgem življenju stal na približno 1700 vrhovih, med njimi na skoraj vseh tritisočakah in na 40 štiri-sočakah Zahodnih Alp. Če gre torej za tri desetletja in pol gorništva, si je v tem času pridobil nadvse bogate izkušnje, poleg tega pa je moral preživeti v gorah in na poteh nanje kar precejšen del življenja, če vemo, kakšne so bile takrat prometne razmere. Kljub temu ni imel nikoli nikakršnih težav s svojim ravnateljem ali z deželnimi šolskimi oblastmi in svojih učencev ni zanemarjal. Zato so ga imenovali učitelj brez napake; vendar je bil kljub temu gotovo pretirano obseden z gorami in je bil precej več kot norec za gore. »Če bi živel v prejšnjih časih, bi ga imenovali Večni gornik po zgledu Večnega Žida,« meni planinski zgodovinar Wilhelm Lehner.

Dne 28. septembra 1889 sta se torej Purtscheller in Meyer s 14 domačimi pomočniki odpravila iz Maranguja. Dne 2. oktobra, ko je bil v višini 4330 metrov urejen »Tabor Kibo«, je ostal z njima le še en sam Afričan.

Nekaj dni pozneje se je po štirih urah hoje »pred nami odprla zemlja«, kot je rečeno v Meyerjevem opisu. Tisto, v kar so številni dvomili, je bilo dokazano: velikan-



Vrh Kilimandžara, gore, ki se blešči in lesketa v soncu

ski, 300 metrov globok krater je zavzemal celotno površino Kibovega vrha, o čigar najvišji vzpetini so takrat še menili, da je visoka 6010 metrov (je pa »samo« 5895 metrov). Purtscheller in Meyer sta sklenila, da bosta zaradi dolgotrajnega »dela v ledu« in zaradi megle, ki se je začela loviti naokrog, najpozneje v treh dneh vzpon ponovila in ga dokončala. Takrat pa sta se vrnila v svoj višinski tabor.

KDO LAHKO PRIDE GOR?

Dandanašnji traja dobro organiziran vzpon na Kilimandžaro po normalni smeri in poti od začetka do konca štiri do pet dni in stane okoli 800 dolarjev, pri čemer vožnja do Tanzanije v vzhodni Afriki ni računana. Ključna točka ni s seboj prinešeno ali pomanjkljivo gorniško znanje ali sposobnost, ampak za običajne gornike izredno velika višina cilja.

Vsi opisi vzponov na »Kili«, bodisi ustni ali v pisni obliki, se končujejo z opozorilom: računati je treba z dnevom aklimatizacije v koči Horombo v višini 3760 metrov, predvsem pa je treba zadnji dan iti zelo, zelo počasi. Če se svinčena utrujenost, hudi glavoboli, slabost in bruhanje ne pojavijo takoj, je treba vsekakor računati z njimi, da se bodo še pojavili in da jih je treba premagati. Če bi stvari vendarle postale preveč kritične, se je treba takoj obrniti, to pa je treba najresneje svetovati

tistim, ki dobijo modre ustnice in ki imajo hude težave z dihanjem.

Najmlajši osvajalet Kilimandžara je bil menda star enajst, najstarejši 74 let. Prav dobri gorniki v najboljših letih so že morali pred njim kapitulirati zaradi višinske bolezni, medtem ko je drugim veliko manj izkušenim in sposobnim vzpon uspel. Ta gora je taka, pravijo, da z njo ni mogoče delati trdnih računov. Osnovno kondicijo, ki še ne zagotavlja ničesar, ampak je le pogoj za morebitni uspeh, je pač treba prinesiti s seboj. Kaže se na primer v sposobnosti, da lahko človek nepretrgoma teče pol ure.

Sicer pa je vse odvisno od človeka samega, od njegovega stanja, njegove žilavosti in vztrajnosti in ne na primer od svinčeno težkega nahrbtnika, kot je navadno na številnih visokogorskih turah. Nosači namreč na gostovo željo vzamejo z njegovih ramen ves tovor, kuhajo v kočah, napravijo vse za kar največje udobje na poti, nekateri med njimi pa so po izjavah srečnih osvajalcev vrha kar precejšnji psihologi in znajo modro vplivati na razpoloženje in zmogljivosti svojih varovancev.

ZAČASNO NEMŠKA GORA

Meyerja in Purtschellerja smo pustili 3. oktobra 1889 na pobočjih Kilimandžara, ko sta se vrnila kos poti nazaj in navzdol. Dne 4. oktobra sta si vzela dan počitka, 5. oktobra pa sta šla le do višine 4650 metrov in sta bivakirala v neki jami. »Bilo je minus 12 stopinj, vendar zavarovano pred vetrom. Ogenj sva si kurila s suhimi rožnimi stebli,« si je pozneje zabeležil Meyer.

Dne 6. oktobra sta se ob treh zjutraj odpravila naprej in sta tri ure pozneje doživela sončni vzhod. Bilo je ob vznožju ledenega zidu, ki ga je izoblikoval konec ledenikovega jezika. Prišla sta do stopnic, ki sta jih bila tri dni prej vsekala, in ob 8.45 prispela do točke, kjer sta se morala 3. oktobra obrniti, torej do zgornjega roba kraterja.

»Ob pol enajstih,« je Meyer opisal veliki trenutek (in so ga zaradi tega označili za egoista) »sem kot prvi stopil na približno 6000 metrov visok srednji vrh in na razkopan vrh iz lave zabodel majhno nemško zastavo.« — Purtscheller mu je bil takoj za petami, vendar brez avstrijske zastave. Takrat je Meyer, kot je bilo mogoče razumeti, v resnici pripojil k posesti Nemškega rajha tedaj njegovo najvišjo točko. Kilimandžaro je bil namreč takrat v Nemški vzhodni Afriki, kajti pred tem ga je cesarica Viktorija podarila svojemu bratrancu, monarhu iz družine Hohenzollernov. Ime, ki ga je Leipzigan prisodil najvišjemu vrhu Kiboja, Kaiser-Wilhelm Spitze, pa je pozneje skupaj z nemškim lastništvom skorajda neopazno izginilo.

Zdaj se toliko želeni cilj imenuje Uhuru Peak (čeprav velja kot uspešen vzpon na Kilimandžaru tudi že pristop na Gilmans-Point, ki je v višini 5681 metrov in kar številni zmorejo s skrajnimi močmi).

ŽIG OB STOLETNICI

Dejstvo, ki zadeva Avstrijca Ludwiga Purtschellerja, je bilo do zdaj v literaturi skorajda prezrto: učitelj s Salzburškega, brez katerega Hansu Meyerju leta 1889 in morebiti celo nikoli ne bi uspel podvig, je tistega 6. oktobra slavil svoj 40. rojstni dan. Skoraj natančno deset let pozneje, konec avgusta 1899, naj bi med prečenjem Druja padel in za posledicami tega padca pol leta pozneje, 3. marca 1900, umrl.

Če je prvi pristop na Kilimandžaro neločljivo povezan s tandemom Meyer-Purtscheller in če je Purtschellerjevo ime s tem v zvezi nekoliko v senci sicer zelo vrlega gornika Meyerja, pa ga prekaša v nečem drugem. Avstrijec, ki ga planinska literatura opisuje skupaj z bratom Zsigmondy kot trojno zvezdo »velikanov, ki niso potrebovali vodnikov«, je namreč znal tudi pisati. Skupaj s Heinrichom Hessom je izdal standardno delo »Visokogorski turist v Vzhodnih Alpah«, v katerem je opisal večino svojih vzponov na vrhove in vmes opi-

soval tudi »notranje zadovoljstvo srca«, ki ga je doživljal s planinstvom.

Ta mož ni bil dirkač po vrhovih in nikakršen lovec na rekorde; lahko dostopne gore so mu bile enako ljube kot težavne. Ob stoletnici tega prvega pristopa, se pravi 6. oktobra letos, so hotele številne skupine, predvsem iz Zvezne republike Nemčije, ta vzpon ponoviti in prav ta dan stati na najvišjem vrhu Kilimandžara. Prizadevni in v gorništvu izkušeni veleposlanik Avstrije v Nairobiu Walter Siegl je na lastno pest spodbudil zainteresirane skupine z Dunaja in Bolzana, da bi »Purtschellerjevo dediščino« povzdignili skupaj z Nemci. Siegl je upal, da bo ob praznovanju stoletnice tudi osebo lahko stal na Uhuru Peaku in če že ne bo nesel s seboj rdečebelobelo-rdeče zastavice, bi na vrhu »zasidral« vsaj spominski žig v varovalni kovinski skrinjici. Na žigu je napis: »In honour of the Tanzanians who led the first Europeans on their path up Mt. Kilimanjaro 100 years ago — the Austrian Mountaineers Oct. 1889—Oct. 1989.« S tem je bil v vse skupaj vključen tudi bister diplomatski poklon afriškim lastnikom in domačinom.

Tudi Njegova Ekscelenca avstrijski veleposlanik je — enako kot pred njim Jimmy Carter in še marsikdo drug — preživel noč pred vzponom brez spanja v spalni vreči v koči Kibo v višini 4740 metrov in se potem podal navzgor, kjer sta bila nekoč nebo in zemlja eno.

Salzburški učitelj Ludwig Purtscheller



SNEG NA KILIMANDŽARU

»Ime Kilimandžaru ne velja enemu samemu vrhu, ampak trem starim vulkanom, ki so se kot utrjeni veterani zemeljske zgodovine stisnili tesno drug k drugemu in z ošabno trudnostjo tisočletij gledajo tja dol na plodno ravnino Afrike,« pojasnjuje Hans Tichy triglav Kibo-Shira-Mawenzi. Pravzaprav zrejo tja dol že polnih 20 milijonov let, odkar jih je Zemlja v zgodnjem pleistocenu dvignila visoko med oblake.

Ime Kilimandžaru naj bi nastalo iz »mli-ma«, kiswahiliske besede za »goro«, močno pretirane pomanjševalnice »ki« in besede »njaro«, ki pomeni v jeziku kichagga »karavano«. Karavane naj bi se namreč že od nekdanj orientirale po Kilimandžaru. Vendar razlagalci tega imena sami ne verjamejo popolnoma svojim lastnim teorijam.

Gora ostaja mitična. V to jo je vnovič povzdignil tudi pisatelj Ernest Hemingway s svojo najbolj znano novelo »Sneg na Kilimandžaru«. Z ničemer ni primerljiva ta lesketajoča se mogočna gora, ki se vpleta v konec zgodbe o umirajočem pisatelju Harryju, ko se mu dozdeva v zadnjih vročinskih sanjarijah, da leti proti njej: »... in tam pred njimi, edino, kar je lahko videl, tako širok kot ves svet, velik, visok in nepopisno bel v soncu, je bil zaobljen vrh Kilimandžara. Takrat je vedel, od kod je, kam naj bi šel.«